

การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24

Development of Program for Strengthening Teachers' Competency on Student-centered Learning Management for Schools under the Secondary Educational Service Area Office 24

ไพรวรรณ ดอนกระสินธุ์¹ และ อำนาจ ชนะวงษ์²
Paiwan Donkarsin¹ and Amnaj Chanawongse²

Received : 4 พ.ค. 2561

Revised : 4 ก.ย. 2561

Accepted : 5 ก.ย. 2561

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 2) ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และ 3) พัฒนาโปรแกรมการเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน โดยคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างจำนวน 335 คน จากประชากรทั้งสิ้น 2,139 คน สุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling technique) ต่อจากนั้นจึงใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบประเมินองค์ประกอบและตัวชี้วัดสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ แบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และแบบประเมินโปรแกรมการเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สรุปผลการวิจัย ดังนี้ 1) องค์ประกอบสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ พบว่ามี 3 องค์ประกอบ 16 ตัวชี้วัด 2) สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ พบว่าสภาพปัจจุบันโดยรวมอยู่ในระดับน้อย และสภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และ 3) โปรแกรมการเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยรวมมีความเหมาะสมมากที่สุด

คำสำคัญ : การพัฒนาโปรแกรม สมรรถนะครู การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

¹ นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม โทรศัพท์ 08 9276 4182

² อาจารย์สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม โทรศัพท์ 08 1183 0159

¹ Master's Degree, Educational Administration and Development, Faculty of Education, Mahasarakam university, Tel. +668 9276 4182

² Lecturer of Educational Administration and Development, Mahasarakam university, Tel. +668 1183 0159

Abstract

This research aims to 1) study the components and indicators of teachers' performance in student-centered learning management; 2) study the current state and the desired state of teacher performance in student-centered learning management. 3) develop program for strengthening teachers' performance in student-centered learning management. The populations in this study were school administrators and teachers. 335 samples were selected from a total of 2,139 people by using stratified random sampling and simple random sampling technique. Research instruments were evaluation form of components and performance indicators of teachers in student-centered learning management, questionnaire of the current state and desired state of teachers' competencies in student-centered learning management and evaluation form of program for strengthening teachers' competency in student-centered learning management. The statistics used in the research were average and standard deviation. The results of this research: revealed that 1) there are three elements and sixteen indicators of the teachers' competency components in student-centered learning management. 2) current state and desired state of the teacher's competence in student-centered learning management was at low level and the desired state was at the highest level 3) Program for strengthening teachers' competency in student-centered learning management was the most appropriate in general.

Keywords : Development Programs, Teachers' Competency, Student-centered Learning Management

บทนำ

ความในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช 2545 ได้กำหนดแนวทางการจัดการศึกษาของโรงเรียนในหมวด 4 มาตรา 22-30 มีนัยยะ ตามสาระที่กำหนดว่า สถานศึกษาต้องจัดการศึกษาโดยยึดหลักให้ผู้เรียนมีความสามารถในการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการเรียนรู้จึงต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนตามศักยภาพ มีสาระการเรียนรู้ที่ครอบคลุมความรู้ คุณธรรม และกระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการฝึกทักษะ กระบวนการคิด การผสมผสานสาระความรู้ การบูรณาการ คุณธรรม ค่านิยมในทุกวิชา พึ่งจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อม สื่อการเรียน แหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิต โดยมีกลไกสำคัญคือ ให้ใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการเรียนรู้ และในการพัฒนาประสิทธิภาพของการปฏิบัติงาน การประสานสัมพันธ์กับทุกฝ่ายในชุมชนเพื่อการเรียนรู้ ร่วมกันระหว่างครูและผู้เรียน โดยมีเป้าหมายสำคัญที่ผู้เรียนควรมีผลสัมฤทธิ์และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ สาระสำคัญตามความในมาตราดังกล่าวคือความได้ว่า หากการจัดการศึกษาของครูมีการปฏิบัติตามแนวทางดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลแล้ว คงไม่มีคำกล่าวที่ว่า ระบบการศึกษาไทยและการวิจัยไทยตกอยู่ในภาวะล่อเลียนและพึ่งพาแหล่งความรู้ และนิยมการเรียนรู้จากแหล่งภายนอกมากกว่า

เพราะครูคือกลไกสำคัญของการจัด การศึกษาที่มีคุณภาพ การส่งเสริมและพัฒนาทักษะการวิจัย การเผยแพร่เทคนิค การเรียนการสอนที่มีจุดมุ่งเน้นทักษะการคิด และความสามารถเชิงวิชาการให้กับบุคลากรในโรงเรียน จึงเป็นเรื่อง ที่ทุกฝ่ายต้องตระหนัก และร่วมมือกัน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2553 : 57-63)

นอกจากนั้นนโยบายในการพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ยังมุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียน ให้มีคุณภาพมาตรฐานตามที่กำหนด เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีความรู้ความสามารถในการสื่อสาร การคิดแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยีและมีทักษะชีวิต และได้ชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นและความสำคัญในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียน เป็นสำคัญ คือการจัดการเรียนการสอนโดยให้ผู้เรียนเป็นผู้ลงมือปฏิบัติ นับว่าเป็นการเปลี่ยนบทบาทของครูจากผู้สอน หรือผู้ถ่ายทอดข้อมูลความรู้มาเป็นผู้จัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนซึ่งการเปลี่ยนบทบาทนี้เป็นการเปลี่ยนจุดเน้นของการเรียนรู้ ว่าการเรียนรู้อยู่ที่ผู้เรียนมากกว่าผู้สอน ดังนั้นผู้เรียนจึงกลายเป็นศูนย์กลางของการเรียนการสอนเพราะบทบาทในการเรียน ส่วนใหญ่จะอยู่ที่ตัวผู้เรียนเป็นสำคัญ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551 : 50)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 มีผลการทดสอบการศึกษาขั้นพื้นฐาน (Ordinary National Educational Test : O-Net) ในปีการศึกษา 2558 มีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าร้อยละ 50 ทุกรายวิชา และผลการจัดลำดับ ผลการทดสอบทั่วประเทศจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาทั้งหมด 42 เขต พบว่าสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 มีผลการสอบในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ลำดับที่ 42 และในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 ลำดับที่ 41 และผลการวิเคราะห์คะแนนสอบในแต่ละรายวิชาในระดับประเทศพบวิชาที่มีผลคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ วิชาคณิตศาสตร์ และผลการวิเคราะห์คะแนนสอบในแต่ละรายวิชาในระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 พบว่า นักเรียนมีทักษะด้านการคิดคำนวณ คิดวิเคราะห์น้อยมากและมีผลคะแนนเฉลี่ยรายวิชาคณิตศาสตร์ ต่ำที่สุดเมื่อเทียบกับทุกรายวิชา ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการจัดการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 ด้านวิชาคิดคำนวณไม่ประสบผลสำเร็จ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24, 2560 : 9)

ผู้วิจัยในฐานะเป็นครูผู้สอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 ได้เห็นความสำคัญ ความจำเป็นดังกล่าว และมีความสนใจที่จะศึกษาการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครู ในการจัดการเรียนรู้ ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเพื่อให้การจัดการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และนโยบายสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 ที่มุ่งเน้นแนวทางการจัดการศึกษา ให้ประชากรวัยเรียนมีโอกาสรับการศึกษาอย่างมีคุณภาพได้มาตรฐานเต็มตามศักยภาพและพัฒนาผู้เรียนสู่คุณภาพ ระดับสากลเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์จึงจำเป็นต้องหาแนวทางพัฒนาข้าราชการครูให้เกิดความรู้และเข้าใจ ในแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพส่งผลให้ผู้เรียน เป็นคนเก่งคนดี และอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดของสมรรถนะครู ในการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24

2. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และวิธีการเสริมสร้างสมรรถนะครู ในการจัดการเรียนรู้ โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24

3. เพื่อพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญสำหรับ สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

เพื่อให้สอดคล้องกับคำถามและวัตถุประสงค์การวิจัย ผู้วิจัยได้แบ่งเป็น 3 ระยะ ดังต่อไปนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดสมรรถนะครู ในการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลซึ่งตรวจสอบความเหมาะสมขององค์ประกอบ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน

ระยะที่ 2 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และวิธีการเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24

2.1 ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน จำนวน 2,258 คน แบ่งเป็น ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 119 คน และครูผู้สอน จำนวน 2,139 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 24, 2560 : 80)

2.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน จำนวน 335 คน แบ่งเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 20 คน และครูผู้สอน จำนวน 315 คน กลุ่มตัวอย่างได้มาโดยการเทียบจำนวนประชากรทั้งหมดกับตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie and Morgan และใช้เทคนิคการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling technique) บุญชม ศรีสะอาด (2541 : 35)

2.3 วิธีการเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 ได้ศึกษาเอกสาร วิธีการเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และสังเคราะห์วิธีการเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ได้ 6 วิธี ประกอบด้วย 1) การเรียนรู้ด้วยตนเอง 2) การสืบค้นทางอินเทอร์เน็ต 3) การเรียนรู้เป็นกลุ่ม 4) การระดมสมอง 5) การศึกษาดูงาน 6) การเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง

ระยะที่ 3 การพัฒนาโปรแกรมการเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลซึ่งทำหน้าที่ประเมินโปรแกรม (โดยประเมินความเหมาะสม/ความเป็นไปได้) ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แบบประเมินองค์ประกอบและตัวชี้วัดสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยแบบประเมินองค์ประกอบและตัวชี้วัดมีค่า IOC อยู่ระหว่าง .8-1.0

2.2 แบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้ โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 ทดลองใช้ (Try out) กับผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับของสภาพปัจจุบัน เท่ากับ .812 และสภาพที่พึงประสงค์เท่ากับ .867

2.3 แบบสัมภาษณ์วิธีการเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อศึกษาโรงเรียนที่มีการปฏิบัติที่ดีเลิศ (Best Practice) ไปสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา และครูหัวหน้างานบริหารวิชาการ

2.4 แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญสำหรับสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับของลิเคิร์ต (Likert) กำหนดค่าคะแนนเป็น 5 ระดับ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การพัฒนาโปรแกรมการเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 เป็นการใช้ระเบียบวิธีการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดยดำเนินการเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดของสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 ผู้วิจัยดำเนินการประสานงานกับผู้ทรงคุณวุฒิ เดินทางไปประเมินด้วยตนเอง โดยการใช้แบบประเมินและแบบสัมภาษณ์ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับของลิเคิร์ต (Likert) กำหนดค่าคะแนนเป็น 5 ระดับ

ระยะที่ 2 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และวิธีการเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 โดยที่ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ ไปให้กลุ่มตัวอย่างประเมิน

ระยะที่ 3 การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 ผู้วิจัยนำแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ไปให้กลุ่มตัวอย่างประเมิน เป็นแบบเลือกตอบ 5 ตัวเลือก แล้วนำผลที่ได้ไปวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ในการประเมินองค์ประกอบและตัวชี้วัด, ระดับสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ของสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

สำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 โดยคำนวณ หาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5.2 สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของเครื่องมือ ใช้เทคนิค IOC (Index of Item-Objective Congruence) หรือความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ จากนั้นนำแบบสอบถามไปทดลอง (Try Out) ใช้กับที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน ทำการหาค่าความเชื่อมั่นด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามด้านสภาพปัจจุบันเท่ากับ .812 และ สภาพที่พึงประสงค์ เท่ากับ .867

สรุปผล

1. การศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดการเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 พบว่าได้ 3 องค์ประกอบ 16 ตัวชี้วัด ดังนี้ องค์ประกอบที่ 1) ความรู้ มี 5 ตัวชี้วัด องค์ประกอบที่ 2) ทักษะ มี 8 ตัวชี้วัด และองค์ประกอบที่ 3) คุณลักษณะส่วนบุคคล มี 3 ตัวชี้วัด และมีระดับความเหมาะสมขององค์ประกอบการเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้ โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 โดยรวมอยู่ในระดับมาก

2. การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพพึงประสงค์ และวิธีการเสริมสร้างการเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 พบว่าสภาพปัจจุบันโดยรวมอยู่ในระดับน้อย สภาพที่พึงประสงค์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และวิธีการเสริมสร้าง 6 วิธี คือ การเรียนรู้ด้วยตนเอง การสืบค้นทางอินเทอร์เน็ต การเรียนรู้เป็นกลุ่ม การระดมสมอง การศึกษาดูงาน และการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง

3. โปรแกรมการเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 ด้านความเหมาะสมโดยรวมของโปรแกรมอยู่ในระดับมากที่สุด และด้านความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด

อภิปรายผล

จากการศึกษาเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมการเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 จากผลการวิจัยมีประเด็นที่น่าสนใจนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. องค์ประกอบและตัวชี้วัดของสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 ซึ่งได้จากการศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยอื่น ๆ แล้ววิเคราะห์และสังเคราะห์ออกมาได้องค์ประกอบในการเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 จำนวน 3 องค์ประกอบ ผู้วิจัยได้นำองค์ประกอบแต่ละด้านมาทำแบบประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัดโดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่านเป็นผู้ประเมิน ซึ่งผลการประเมินความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ความรู้ อยู่ระดับมากที่สุด ทักษะ และคุณลักษณะ อยู่ในระดับมาก ซึ่งองค์ประกอบที่ 1 ถึงองค์ประกอบที่ 3 นั้นสอดคล้องกับ อาภรณ์ ภูวิทย์พันธ์ (2548 : 22-23) ได้ให้ความหมาย Competency หมายถึงความสามารถหรือศักยภาพหรือสมรรถนะซึ่งเป็นตัวที่กำหนดรายละเอียดของพฤติกรรมแสดงออกเป็นการตอบคำถามว่าทำอย่างไรที่จะทำให้งานที่ได้รับมอบหมายประสบผลสำเร็จ (How) มากกว่าการตอบคำถามว่าอะไรเป็นสิ่งที่หัวหน้างานคาดหวังหรือต้องการ (What) ทั้งนี้การกำหนด (Competency) จะแบ่งออกเป็น 3 มุมมอง ดังนี้

1.1 ความรู้ (Knowledge) หมายถึง ครูต้องมีข้อมูลหรือสิ่งที่ถูกสั่งสมมาจากการศึกษาทั้งในสถาบันการศึกษา สถาบันฝึกอบรมสัมมนาหรือการศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเองรวมถึงข้อมูลที่ได้รับจากการสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และประสบการณ์กับผู้รู้ทั้งในสายวิชาชีพเดียวกันและต่างสาขาวิชาชีพ

1.2 ทักษะ (Skills) หมายถึง สิ่งที่ครูจะต้องพัฒนาและฝึกฝนให้เกิดขึ้นโดยจะต้องใช้ระยะเวลาเพื่อฝึกการปฏิบัติให้เกิดทักษะนั้นขึ้นมาโดยทักษะ

1.3 คุณลักษณะส่วนบุคคล (Attributes) หมายถึง ความคิดความรู้สึกเจตคติทัศนคติแรงจูงใจ ความต้องการส่วนบุคคลของครูพบว่าคุณลักษณะส่วนบุคคลนั้นจะเป็นสิ่งที่ติดตัวมาและไม่ค่อยจะเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลาที่เปลี่ยนไป

2. สภาพปัจจุบันและสภาพพึงประสงค์การเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 โดยเมื่อพิจารณาภาพรวมรายด้าน องค์ประกอบ ดังนี้

2.1 สภาพปัจจุบันด้านความรู้ มีสภาพการเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 อยู่ในระดับน้อย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูผู้สอนไม่ได้รับการส่งเสริมให้การอบรมในการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญอย่างต่อเนื่องทำให้ครูมีความรู้ในการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญอยู่ในระดับต่ำ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พิชรินทร์ พิขสิทธิ์ (2547 : 50) การพัฒนาครูด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โรงเรียนสิงห์โคกดงมันแห่งงามวิทยาคม ที่มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาสภาพและปัญหาเกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจ และความสามารถของครูด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ พบว่า สภาพและปัญหาการจัดการเรียนรู้ ครูมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ อยู่ในระดับปานกลาง และครูจัดการเรียนรู้โดยยึดตัวครูเป็นสำคัญด้านทักษะ มีสภาพในการเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 อยู่ในระดับน้อย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการมีความรู้ในการจัดการเรียนรู้

โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญที่อยู่ในระดับน้อยจึงส่งผลให้ทักษะในการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญอยู่ในระดับน้อย และอาจมีผลจากการที่ครูไม่ได้รับการส่งเสริมให้ได้รับการอบรมในเชิงปฏิบัติการในด้านการจัดการเรียนรู้ โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญอย่างต่อเนื่องเพราะไม่ต้องการดึงครูออกจากห้องเรียน ด้านคุณลักษณะมีสภาพในการเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 24 อยู่ในระดับน้อย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูผู้สอนยังคงยึดติดการสอบแบบดั้งเดิมคือยึดตัวครูผู้สอนเป็นสำคัญ ดังนั้นจึงทำให้ครูผู้สอนมีทัศนคติที่มองผู้เรียนเป็นผู้ได้รับการเรียนรู้ตามที่ครูผู้สอนเป็นผู้กำหนด โดยไม่ได้คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างผู้เรียน หรือเน้นความสำคัญกับตัวผู้เรียนเป็นหลัก

2.2 สภาพพึงประสงค์ ด้านความรู้ มีสภาพการเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะครูผู้สอนมีความตื่นตัวในพัฒนาการเรียนการสอนให้ดีขึ้น โดยยึดหลักผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งเป็นแนวทางการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2553 ได้กำหนดไว้ ดังนั้นจึงส่งผลให้ครูต้องมีการศึกษาหาความรู้ในด้านการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ให้ดีและยิ่งเข้าใจยิ่งขึ้น ด้านทักษะมีสภาพในการเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเมื่อครูมีความต้องการในการศึกษาการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญแล้ว ย่อมต้องการที่จะนำความรู้ในการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนของตนเอง ซึ่งการที่จะนำความรู้ในการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างย่งที่จะต้องมีการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญที่ดีและเชี่ยวชาญ ด้านคุณลักษณะ มีสภาพในการเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการที่เสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 ให้ได้ผลดีที่สุ่นั้น ควรเริ่มจากการปรับแนวคิดของครูเสียก่อน เมื่อปรับความคิดให้ของผู้ครูสอนให้สอดคล้องกับการจัดการการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนสำคัญได้แล้ว ย่อมส่งผลดีต่อการเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 ด้วย

3. การพัฒนาโปรแกรมการเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและพัฒนโปรแกรมการเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 ผลการวิจัยพบว่าความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด อาจเป็นเพราะว่าการพัฒนาโปรแกรมนั้นเป็นไปตามขั้นตอนการพัฒนาโปรแกรมหรือการพัฒนาหลักสูตรคือผู้วิจัยได้เริ่มต้นการศึกษาข้อมูลพื้นฐานความต้องการจำเป็น เมื่อได้ผลจากการศึกษาข้อมูลพื้นฐานความต้องการจำเป็นแล้ว ได้ดำเนินการพัฒนาโปรแกรมตามขั้นตอนที่เป็นระบบกล่าวคือได้ดำเนินการเตรียมการ เพื่อยกร่างโปรแกรมและประเมินโปรแกรมฉบับยกร่างโดยผ่านผู้ทรงคุณวุฒิและปรับปรุงโปรแกรมตามข้อเสนอแนะ ซึ่งเป็นกระบวนการ

พัฒนาโปรแกรมหรือกระบวนการพัฒนาหลักสูตร ซึ่งสอดคล้องกับ (ปัญญา แก้วกล้า, 2547 : 28-30) และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ชูชัย สมितिไกร (2550 : 29 – 41) ที่ได้กล่าวถึงกระบวนการพัฒนาหลักสูตรหรือพัฒนาโปรแกรมเพื่อนำมาอบรมพัฒนาบุคคล พบว่าหลักสูตรฝึกอบรมหรือโปรแกรมพัฒนาบุคคลนั้น มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ระดับมาก ดังนั้นเพื่อให้หลักสูตรหรือโปรแกรมมีคุณภาพสามารถพัฒนาหรืออบรมบุคคลได้ตรงตามจุดหมายของโปรแกรมต้องดำเนินการพัฒนาให้เป็นไปตามขั้นตอน คือ 1) การศึกษาสภาพความต้องการจำเป็น 2) การพัฒนาโปรแกรมหรือการพัฒนาหลักสูตร 3) การทดลองใช้หลักสูตร 4) การติดตามผลการอบรม 5) การประเมินและปรับปรุงหลักสูตร โดยในโปรแกรมมีวิธีการเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 ผู้วิจัยได้ศึกษาการพัฒนาโปรแกรมของงานวิจัยดังกล่าวและมาพัฒนาโปรแกรม โดยมีองค์ประกอบ 6 องค์ประกอบ คือ 1) หลักการและเหตุผล 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหาสาระ 4) กิจกรรม 5) สื่อ/แหล่งเรียนรู้และ 6) การวัดและประเมินผล ดังนั้นจึงน่าจะเชื่อถือได้ว่าโปรแกรมการเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 ฉบับนี้มีความสมบูรณ์ ชัดเจน สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาครูได้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 ผลจากการศึกษา สภาพพึงประสงค์การเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด สำหรับด้านที่พึงประสงค์มากที่สุดคือ ด้านความรู้ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูปฏิบัติหน้าที่ด้านวิชาการและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายควรตระหนักและให้ความสำคัญเป็นอันดับแรกในการกำหนดและวางแผนนโยบายตลอดจนดำเนินการตามโครงการต่าง ๆ เพื่อนำไปสู่การเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 ให้ดียิ่งขึ้น

1.2 ในขั้นเตรียมการนั้น ในส่วนการเชิญวิทยากรมาให้ความรู้ตามสาระที่กำหนดไว้ในโปรแกรมนั้น ต้องอาศัยวิทยากรที่มีความรู้ ความเข้าใจ มีความเชี่ยวชาญในการเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นอย่างดี เพราะว่าการเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ถือว่าเป็นเรื่องที่ครูผู้ปฏิบัติหน้าที่ด้านวิชาการในสถานศึกษาขาดความรู้และความเข้าใจที่ถูกต้อง รวมทั้งวิทยากรที่มีความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้จะสามารถให้ข้อเสนอแนะและวิพากษ์วิจารณ์ผลในการเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ที่เป็นประโยชน์ต่อครูผู้ปฏิบัติหน้าที่ด้านวิชาการในสถานศึกษาได้เป็นอย่างดี

1.3 การนำโปรแกรมการเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 ไปใช้นั้นควรนำไปอบรมช่วงวันหยุดเสาร์-อาทิตย์ เพื่อแก้ปัญหาให้ครูได้มีเวลาอยู่กับนักเรียนให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาวิจัยความคิดเห็นของครู บุคลากรและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่มัธยมศึกษาเขต 24 เพื่อให้ได้ข้อมูลที่หลากหลาย และครอบคลุม เพื่อนำไปสู่การเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 24 ที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

2.2 ควรมีการวิจัยและการเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 โดยใช้ระบบการอบรมพัฒนาออนไลน์

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว
- ชูชัย สมितिไกร. (2550). *การฝึกอบรมบุคลากรในองค์กร (พิมพ์ครั้งที่ 2)*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2541). *การพัฒนาการสอน (พิมพ์ครั้งที่ 2)*. กรุงเทพฯ: ชมรมเด็ก.
- ปัญญา แก้วกล้า. (2547). *การพัฒนาชุดฝึกอบรม เรื่อง กระบวนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- พัชรินทร์ พิซสิงห์. (2547). *การพัฒนาครูด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โรงเรียนสิงห์โคกดงมันแห่งามวิทยาคม อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด*. วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24. (2560). *ข้อมูลสารสนเทศปีการศึกษา 2560*. กาลสินธุ์: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2553). *แผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2545-2559)*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- อาภรณ์ ภูวิทย์พันธ์. (2548). *Competency Dictionary*. กรุงเทพฯ: เอช อาร์ เซนเตอร์.